

КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»

З історії театрального мистецтва України

(мистецька година до Міжнародного дня театру)

Зоя Жеребкіна, завідувач бібліотеки,
Ганна Павлова, бібліотекар

Зародження українського театру

Театральне мистецтво України бере початок із глибокої давнини, коли воно проявлялося в народних іграх, танцях, піснях і обрядах.

З XI століття відомі театральні вистави скоморохів.

В епоху Київської Русі елементи театру були в церковних обрядах. Про це свідчать фрески Софійського собору в Києві (XI ст.).

Зародження українського театру

Перші зразки драми прилюдно виголошувалися учнями київських Братської та Лаврської шкіл (XVI – XVII століття).

Важливими осередками розвитку релігійної драми в цей час вважалися також Львівська братська школа та Острозька академія.

Центральний корпус
Острозької академії

Зародження українського театру

Вертепні ляльки з експозиції
Державного музею
театрального, музичного та
кіномистецтва України.

У 1619 році поставили перші українські інтермедії *«Продав кота в мішку»* та *«Найкращий сон»* Якуба Гаватовича в Кам'янці-Струмилувій (нині Кам'янка-Бузька Львівської обл.) під час постановки п'єси *«Трагедія, або Образ смерті пресвятого Івана Хрестителя, посланця Божого»*.

У XVII - XVIII столітті широкого розмаху набули **вертепи** — мандрівні театри маріонеток, які виконували різдвяні драми та соціально-побутові інтермедії.

Зародження українського театру

У 1795 році був відкритий перший в Україні стаціонарний театр у Львові, у колишньому костелі францисканців.

У Наддніпрянщині, де перші театральні трупи народилися також у XVIII столітті, процес відкриття стаціонарних театральних споруд просувався повільніше.

Так, у Києві перший постійний театр з'явився в 1806 році, в Одесі — у 1809, у Полтаві — у 1810.

Костел францисканців
у Львові

Зародження українського театру

Волинський академічний обласний
український
музично-драматичний театр імені
Т. Г. Шевченка

Становлення класичної української драматургії пов'язане з іменами Івана Котляревського, який очолив театр у Полтаві, та Григорія Квітки-Основ'яненка, основоположника художньої прози в новій українській літературі.

Бурлеск і експресивність поряд із мальовничістю та гумором, що характерні для їх творів, надовго визначили обличчя академічного театру в Україні.

Зародження українського театру

Восени 1882 р. з ініціативи Марка Кропивницького виникла українська професійна трупа, до складу якої увійшли: Марія Заньковецька, Олександра Вірина, а також три брати Тобілевичі – Микола Садовський (театральний псевдонім – від дівочого прізвища матері), Іван Карпенко-Карий (від імені батька та прізвища улюбленого героя з Шевченкової драми «Назар Стодоля»), Панас Саксаганський (прибране ім'я від назви місцевої річки Саксагань), їхня сестра Марія Садовська-Барілотті.

Багато зусиль для зміцнення трупи, організації оркестру доклав Михайло Старицький.

О. Вірина

І. Карпенко-Карий

М. Заньковецька

М. Садовський

П. Саксаганський

М. Кропивницький

М. Садовська-Барілотті

Зародження українського театру

Іван Карпенко-Карий (1845-1907), митець найбільшої театральної культури серед корифеїв, сміливо утверджував реалістичну драму та комедію, переборюючи мелодраматизм і етнографізм.

Він ураховував емоційний вплив на глядача музики, проте не погоджувався з тим, щоб вистава перетворювалася на звичайне розважальне дійство без вищої ідеї.

І. Карпенко-Карий

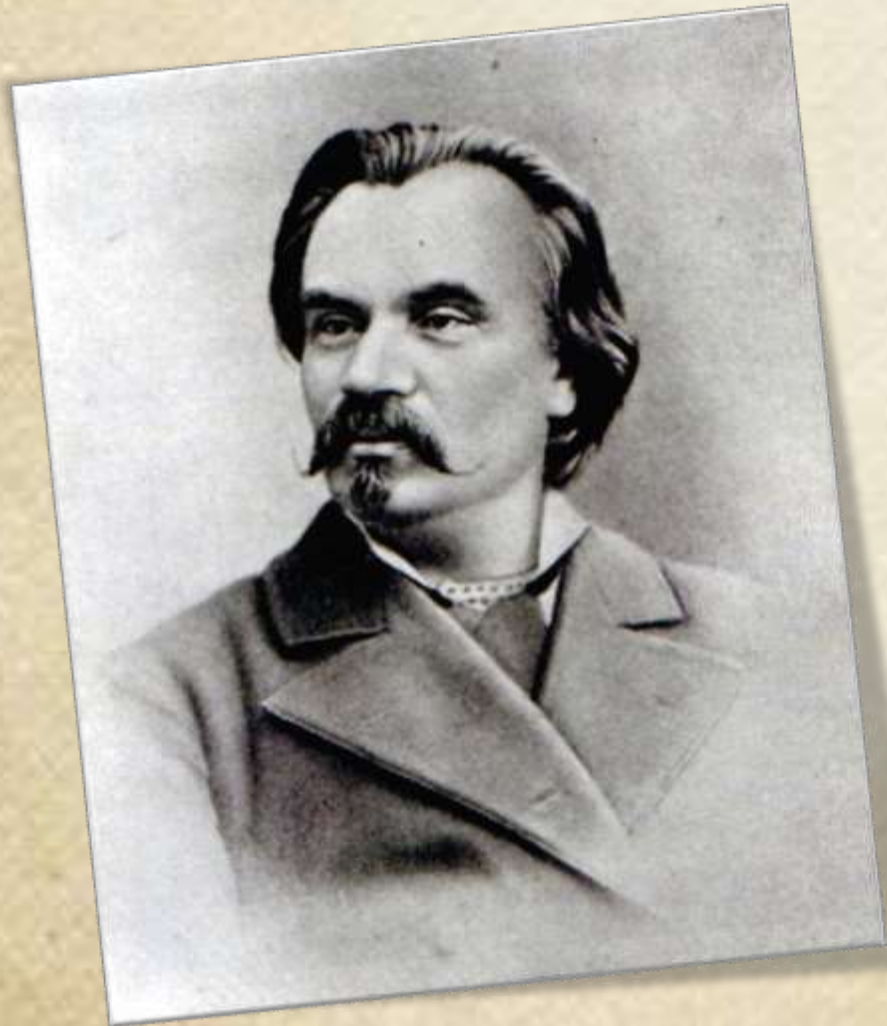
Зародження українського театру

Марко Кропивницький (1840 - 1910), засновник українського театру, талановитий режисер і актор, як драматург не виходив за межі народних сюжетів: суворий реалізм, правда характерів і деталей – головні його художні принципи й літературні засади.

М. Кропивницький

Зародження українського театру

М. Старицький

Михайло Старицький (1840-1904) прославився як неперевершений режисер.

Він завжди прагнув показати яскраве сценічне видовище.

Під час його антрепренерства в 1883 – 1885 роках театр мав пишні декорації, оркестр, великі хор і танцювальну трупку.

Зародження українського театру

Панас Саксаганський (1859-1940) прагнув, щоб глядачі не тільки хвилювалися від побаченого й почутого, а й думали над суспільними та морально-етичними проблемами, порушеними у виставі.

П. Саксаганський

Зародження українського театру

Микола Садовський (1856-1933) був незрівнянний у героїчних ролях, постійно дбав про збагачення репертуару п'єсами молодих українських драматургів – Бориса Грінченка, Любові Яновської, Олександра Олеся.

М. Садовський

Зародження українського театру

Марія Заньковецька (1860-1934)
– актриса широкого діапазону,
яка високо піднесла українське
сценічне мистецтво.

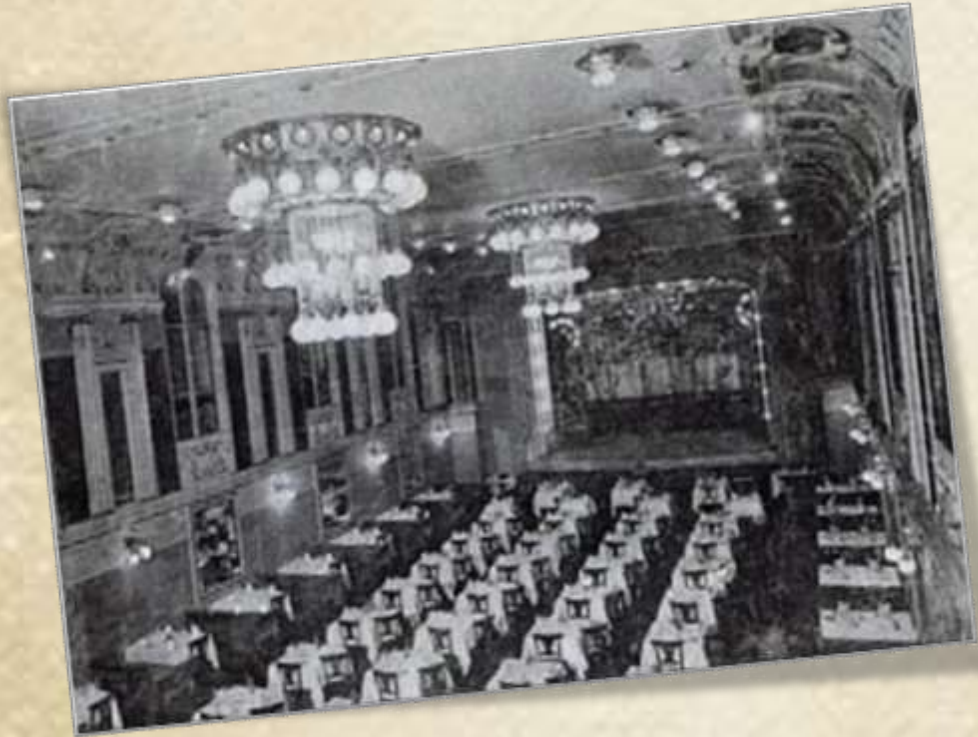
Сучасники ставили її талант
на рівень світових театральних
зірок.

Репертуар акторки – більше
30 ролей.

М. Заньковецька

Український театр ХХ століття

Нові часи в історії національного театру розпочалися 1918 року, коли після проголошення незалежності України універсалами Павла Скоропадського в Києві було створено ***Державний драматичний театр.***

Зала Державного драматичного театру

Український театр ХХ століття

Курбасівський знаменитий театр **«Березіль»** став розвідником у світі нової театральної мови, нової семіотики.

Художній шлях Леся Курбаса – це шлях від антропософії Рудольфа Штайнера до космізму філософа Григорія Сковороди, від експериментального політичного театру до театру філософського.

Театр «Березіль»

Український театр ХХ століття

Режисерська лабораторія театру «Березіль», 1925 р.

Державний драматичний театр продовжував традиції реалістично-психологічної школи.

Натомість Молодий театр обстоював позиції авангардизму. З утворенням театру **«Березіль»** його сцена стала своєрідним дослідним майданчиком.

Недарма макети театрального об'єднання **«Березіль»** отримали золоту медаль на **Всесвітній театральній виставці у Парижі в 1925 році.**

Театр у незалежній Україні

За роки незалежності в Україні з'явилося багато нових театрів, зростає інтерес до народного та вуличного театру.

Українське драматичне мистецтво дедалі активніше інтегрується в європейський культурний простір.

Світове визнання здобув театральний режисер **Роман Віктюк**, творчість якого стала вагомим внеском до світової театральної естетики кінця ХХ століття.

Роман Віктюк
Театральний режисер

Театр і незалежна Україна

До повномасштабного вторгнення рф в Україні проходила низка міжнародних театральних фестивалів, що засвідчили свій авторитет у Європі:

- **«Київ травневий»** (у Києві)
- **«Золотий Лев»**
- **«Драбина»**
- **«KAZ.KAR.»** та **«Драма.UA»** (у Львові)
- **«Ното Ludens»** (у Миколаєві)
- **«Тернопільські театральні вечори. Дебют»** (у Тернополі)
- **«Херсонеські ігри»** (у Севастополі)
- **«Мельпомена Таврії»** (у Херсоні)
- **«Різдвяна містерія»** (у Луцьку)
- **«Інтерлялька»** (в Ужгороді)

Театр сьогодні

Зранку 24 лютого 2022 року РФ розпочала повномасштабне вторгнення в Україну.

Театральні приміщення стали волонтерськими центрами, хостелами у Львові та Києві. На Миколаївщині, Рівненщині, Чернігівщині та Черкащині театри стали пошивними цехами.

У театрі Івано-Франківська створено координаційний центр допомоги.

Потужний волонтерський осередок створено в Харкові, що безперервно забезпечує всім необхідним цивільних і військових міста й області.

Найвідоміші театри Харкова

- [Харківський академічний драматичний театр імені Григорія Федоровича Квітки-Основ'яненка.](#)
- [Харківський академічний театр музичної комедії](#)
- [Харківський академічний український драматичний театр імені Тараса Шевченка](#)
- [Харківський державний академічний театр ляльок імені В. А. Афанасьєва](#)
- [Харківський муніципальний театр народної музики України «Обереги»](#)
- [Харківський національний академічний театр опери та балету імені Миколи Лисенка](#)
- [Харківський театр для дітей та юнацтва](#)

Методичний кейс

Виховні заходи:

- Виховний захід із мистецтва «Віртуальна екскурсія до театру. Зустріч з акторкою Молодого театру».
- Сценарій виховного заходу «Фантастичний світ театру»
- Розробка виховного заходу «Український театр корифеїв» для 10-х класів
- ВИХОВНИЙ ЗАХІД ДО ВСЕСВІТНЬОГО ДНЯ ТЕАТРУ
- Методична розробка виховного заходу «Театр відкриває завісу»
- Виховна година «У світі театру»

Тематичні матеріали

- Урок-подорож. Презентація «Театри України»
- «Театр». 10 тиждень НУШ: додаткові матеріали та рекомендації
- Конспект уроку «Театр України» (дистанційне навчання).
- Презентація «Перший стаціонарний український театр. Театр «Березіль». Нова генерація митців»
- Урок «Розвиток національного театру»
- Урок 25. Розвиток національного театру: «Березіль»
Л. Курбаса, Харківський театр ім. І. Франка. Життєвий і творчий шлях Миколи Куліша
- Урок 27. Театр та його види

Книжкові виставки

- Книжкова виставка «Корифей українського театру»
- Книжкова виставка «Лесь Курбас і український театр»
- Тематична книжкова виставка «Видатний діяч українського театру (до 180-річчя від дня народження Марка Кропивницького)»
- Книжкова виставка «Мельпомена української сцени»

Віртуальні книжкові виставки

- Віртуальна виставка «Весь світ – театр»
- Віртуальна мультимедійна виставка «Світ театру»
- Віртуальна виставка-презентація «Театр – світ духовності і краси» (до Міжнародного дня театру)
- До Міжнародного дня театру
- Віртуальна виставка-подорож «Театр – світ духовності, культури та краси»
- Театральне мистецтво. Книжкова виставка до Міжнародного дня театру

Тематичні квести та ігри

- Театральний квест до Міжнародного дня театру «Театр – життя, актори в ньому люди...»
- «Чудовий світ театру». Вікторина-гра
- Гра «Поетичне буриме» під час вивчення поезії на уроках літератури
- Гра-вікторина «Чудовий світ театру»
- Дидактична гра «Театральна парочка». 27 березня – Міжнародний день театру
- Дидактична гра «Хто працює в театрі?»

Тематичні тести та вікторини

- Тест до Всесвітнього дня театру
- Від комедії до трагедії: перевірмо, як добре ти знаєшся на відомих виставах у Міжнародний день театру
- «Я в театрі». Тест із предмета «Я досліджую світ»
- Тести до Міжнародного дня театру
- Міжнародному Дню театру присвячується. Вікторина
- Вікторина до Міжнародного дня театру
- Ми – величезні знавці театру! Вікторина
- Запрошує театр! Пізнавальна вікторина до Міжнародного дня театру

Додаткова література «*Майстри сцени*» – для ознайомлення з історією українського театрального мистецтва

792(477)(092)

Т 50

Тобілевич, Софія. Корифеї українського театру [Текст] / С. Тобілевич. - К. : Центр учбової літератури, 2019. - 539 с. - ISBN 978-617-673-895-4

До книги увійшли спогади української акторки, перекладача, фольклористки, мемуаристки, дружини І. Карпенка-Карого Софії Тобілевич про митців українського театру – М. Л. Кропивницького, М. П. Старицького, П. К. Саксаганського, М. К. Заньковецьку, І. К. Тобілевича, М. К. Садовського.

Покликання на літературу:

<https://www.libr.dp.ua/?do=virtshow&id=159&idp=1>

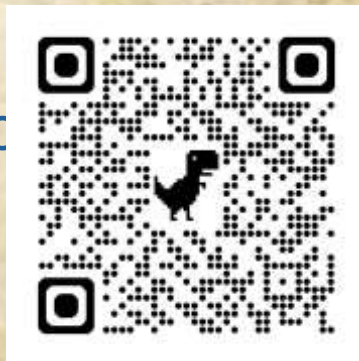
Відвідайте сайт Харківської академії неперервної освіти

<http://edu-post-diploma.kharkov.ua/>

Із метою інформаційно-методичної підтримки педагогічних і бібліотечних працівників Харківщини на сайті створено розділ «Бібліотека», який поділяється на підрозділи: Видання Академії, Підручники та Шкільні бібліотеки.

У цих підрозділах можна знайти інформацію:

- про надходження підручників до області;
- рекомендації щодо відбору підручників;
- кейси матеріалів методичних вебсемінарів, які розкривають систему роботи шкільних бібліотек в умовах дистанційного навчання та воєнного стану;
- щомісячні Календарі знаменних і пам'ятних дат;
- буктрейлери, презентації, слайд-шоу до знаменних дат і подій тощо.

Дякуємо за увагу!

